

LAUSUNTO

10.12.2012

Opetushallitus
PL 380
00530 Helsinki
kirjaamo@oph.fi

Viite: Opetushallituksen lausuntopyyntö 36/421/2012

TEHYN LAUSUNTO KOTITYÖPALVELUJEN AMMATTITUTKINNON PERUSTEIDEN LUONNOKSESTA

Opetushallitus on uudistanut kotityöpalvelujen ammattitutkinnon perusteita. Tutkinto on erittäin ajankohtainen, sillä Suomessa on viime aikoina keskusteltu runsaasti siitä, millaisella osaamisella ja ammattitaidolla voidaan työllistyä sosiaali- ja terveysalan avustaviin tehtäviin. Kotityöpalvelujen ammattitutkinto on sijoitettu tutkintorakenteessa matkailu-, ravitsemus- ja talous – koulutusosalalle. Yhdessä sosiaali- ja terveysalan tutkintojen tuottaman osaamisen kanssa kotityöpalvelujen ammattitutkinnon suorittaneiden ammattitaito muodostaa tarpeellisen vastauksen erityisesti vanhusten kasvaviin kotiin tuotettavien palvelujen tarpeisiin. Kotiin annettavat palvelut ovat merkittävästi lisääntymässä sekä ostopalveluina että hoito- ja palvelutarpeen arvioinnin kautta yhteiskunnan tuottamana palveluna.

Lausuntoja uudistetusta kotityöpalvelujen ammattitutkinnosta on pyydetty erittäin laajasti mm. työnantajatahon edustajilta ja varsinkin koulutusorganisaatioilta. Tehyltä ei ole pyydetty lausuntoa, vaan työntekijäjärjestöjä edustavat: Julkisten ja hyvinvointialojen liitto ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry ja Suomen Lähi- ja Perushoitajaliitto SuPer ry.

Tehy ry on yhdessä SuPer ry:n kanssa marras-joulukuun vaihteessa julkaissut yhteisen kannanoton ns. hoiva-avustajien koulutuksesta. **Tehy keskittyy** tässä **lausunnossaan** tarkastelemaan kotityöpalvelujen ammattitutkintoa suhteessa ei-tutkintoon johtavaa koulutusta sekä lausuntopyynnössä esitettyyn kannanottoon kotityöpalvelujen ammattitutkinnon työelämälähtöisyydestä ja tutkinnon muodostumista.

Kotityöpalvelujen ammattitutkinnon työelämälähtöisyydestä

Luonnoksen kohdassa 2.1 todetaan, että kotityöpalvelujen ammattitutkinnon suorittanut työskentelee asiakkaiden kodeissa tai kodinomaisissa ympäristöissä. Toiminta sijoittuu siis juuri niihin ympäristöihin, joihin ns. hoiva-avustajakokeilulla on pyritty kouluttamaan avustavaa henkilöstöä. On valitettavaa, että vuoden 2012 voimaan astuneita Sora-säädöksiä ei sovelleta matkailu-, ravitsemis- ja talousalan tutkintoihin. Kotityöpalvelujen ammattitutkinnon suorittaneet toimivat itsenäisesti mm. vanhusten kodeissa, joten alalle soveltuvuuden arviointi ja tarvittaessa Sora-säädösten mukainen toiminta olisi perusteltua myös tässä tutkinnossa.

Sosiaali- ja terveysalan palvelurakenteen sekä toimintaympäristöjen muutokset vaikuttavat henkilöstön osaamisen tarpeisiin ja osaamisen kohdentaminen tulee entistäkin tärkeämmäksi. Laissa potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) määritellään potilaan terveydentilan tutkimiseksi ja terveyden tai sairauden hoitamiseksi tehtävä työ terveydenhuollon työksi. Terveydenhuollon työn tekevät terveydenhuollon ammattihenkilöt: laillistetut tai nimikesuojatut. Nämä on selvästi määritelty terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa ja asetuksessa (L 559/1994, A 564/1994). Sosiaalialan kelpoisuuksista on oma lakinsa (272/2005). Ammatinharjoittamiseen liittyvän lainsäädännön lisäksi alalla toimimisesta säädetään mm. Terveydenhuoltolaissa (1326/2010) Laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), Potilasvahinkolaissa (585/1986), Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007) sekä asetuksessa potilasasiakirjoista (298/2009).

Koska sosiaali- ja terveysalalla toimiminen on perustelluista syistä tarkoin säädeltyä, on huolehdittava tarkoin siitä, että alan tehtäviä hoitavilla on tarvittava riittävä koulutus, kelpoisuus ja valmiudet kyseisten tehtävien hoitamiseen. Palvelujen käyttäjillä, potilailla sekä asiakkailla, on kuitenkin runsaasti sellaisia palvelutarpeita, jotka eivät suoranaisesti liity terveyden tai sairauden hoitamiseen. Sosiaali- ja terveysalan tutkintotoimikunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että TEM:n rahoittamassa ns. hoiva-avustajakoulutuksessa on sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon kahden tutkinnon osan: Kasvun tukeminen ja ohjaus sekä Kuntoutumisen tukeminen, lisäksi suoritettu kotityöpalvelun ammattitutkinnon osaa: Ylläpitosiivous. Tämä kertoo siitä, että avustavissa tehtävissä toimitaan kahden koulutusalan rajapinnassa. Kotityöpalvelujen ammattitutkintoa sisällöllisesti kehittämällä voidaan hyvin vastata avustavissa tehtävissä tarvittavaan osaamistarpeeseen sekoittamatta sitä sosiaali- ja terveydenhuollon tutkintojen kanssa.

Tehyn tietojen mukaan valtakunnallisessa kolmannen sektorin avustajahankkeessa on asiakaskunta toivonut avustajilta erityisen paljon siivoukseen ja kodinhoitoon liittyvää osaamista. Sotainvalidien

veljesliiton toteuttama hanke on jo toistakymmentä vuotta kouluttanut avustajia veteraaniväestön kotona asumisen tukemiseksi. Tämän hankkeen asiakkaille tehdyssä laajassa hankkeen julkisivuilla julkaistussa selvityksessä siivouspalvelujen todettiin olevan keskeisiä kotona asuvien vanhusten ilmaisemissa tarpeissa.

Kotityöpalvelujen ammattitutkinnon muodostumisesta

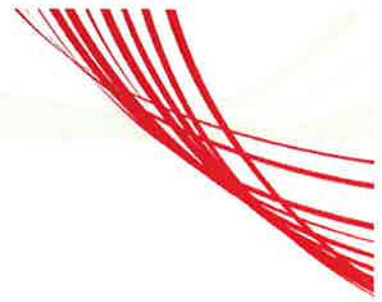
Kotityöpalvelujen ammattitutkinnoissa on kodinhoidollisiin tehtäviin liittyvien tutkinnon osien lisäksi yhtenä tutkinnon osana avustaminen ja asiointi. Lisäksi tutkintoon on mahdollista valita muun perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnon osa. Uudistus on erittäin tervetullut ja nykyisen koulutus- ja tutkintojärjestelmän kehittämisen suunnan mukainen. Se antaa mahdollisuuden joustavuuteen, osaamisperustaisuuteen ja työelämälähtöisyyteen, jonka toteutuminen edellyttää kuitenkin sitä, että ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain edellyttämään henkilökohtaistamiseen varataan tutkinnon järjestäjien organisaatioissa riittävät määrälliset sekä asiantuntijaresurssit.

Tehy on jo aiemmin esittänyt kotityöpalvelujen ammattitutkinnon kehittämistä siten, että siihen lisättäisiin vanhustyöhön liittyvä tutkinnon osa. Tämä on nyt mahdollista toteuttaa siten, että tutkinnon suorittaja valitsee tutkinnon osan esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta (vanhusten kotihoito ja huolenpito) tai vanhustyön erikoisammattitutkinnosta. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon Vanhustyön osaamisalan suorittaminen ei tällä hetkellä voimassa olevien tutkinnon perusteiden mukaan ole mahdollista.

Kotityöpalvelujen ammattitutkintoon suoraan lisättävä vanhustyön tutkinnon osa selventäisi tilannetta. Nyt tutkinto painottaa siivoustyötä, sillä ainoa kaikille pakollinen tutkinnon osa on Kotisiivouspalvelujen tuottaminen. Kokonaisuus, johon liitettäisiin Avustamis- ja asiointipalvelujen tuottaminen ja erillinen vanhustyön toimintakykyä ylläpitävä ja tukeva tutkinnon osa, muodostaisi avustaviin tehtäviin tarvittavaan henkilöstö- ja osaamistarpeeseen vastaavan tutkinnon. Tutkinnon suorittajille jäisi mahdollisuus valinnaisuuksien kautta painottaa tutkintoaan yrittäjyyteen, lapsiperheille ja työikäisille tuotettavien kotityöpalvelujen tuottamiseen tai vanhusväestön kanssa tehtävään työhön.

Avustamis- ja asiointipalvelujen tuottaminen -tutkinnon osassa tulee tarkistaa apuvälineiden käyttöön liittyvän ammattitaitovaatimuksen kriteeristöä. Apuvälineiden käytön ohjaaminen ja neuvonta edellyttää kuntoutuksen ja kuntoutumisen perusteellista osaamista. Kriteereissä tulisi näkyä, että tutkinnon suorittaja osaa käyttää asiantuntijoiden osaamista moniammatillisessa verkostossa.

Tehy ei ota kantaa yksittäisiin ammattitaitovaatimuksiin, mutta toteaa, että asiakaslähtöistä toimintaa osoitettaessa ja arvioitaessa on syytä tarkentaa kielitaitovaatimusta

Lopuksi

Yhteenvedona Tehy toteaa, että eri koulutusalojen rajapintoja tulee tarkastella entistä huolellisemmin ja varmistua siitä, että osaaminen ja ammattitaito kohdennetaan oikein eikä päällekkäisyyksiä synny. Ikääntyvän väestön palvelutarpeiden lisääntyessä tulee huolehtia siitä, että palveluja tuotetaan laadukkaasti, ammattitaitoisesti ja vastuullisesti. Kotityöpalvelujen ammattitutkinto on osaltaan täydentämässä kotiin vietävien palvelujen kokonaisuutta. Yhteistyö moniammatillisessa verkostossa on tulevaisuudessa entistä tärkeämpää ja siihen liittyvää osaamista edellytetään niin kotityöpalvelujen ammattitutkinnon suorittaneilta kuin muiltakin kotiin vietävien palvelujen tuottajilta ja toimijoilta.

Helsingissä 10.12.2012

Jaana Laitinen-Pesola
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja:
Soila Nordström
Asiamies, koulutuspolitiikka
GSM 040 505 8300
soila.nordstrom@tehy.fi